

Vägledning för begäran om yttrande över lärosätets förslag på föreskrifter om andra behörighetsvillkor.

(gäller för utbildning som börjar efter 31 maj 2022)

Inledning

Denna vägledning syftar till att ge lärosäten stöd till att utarbeta underlag inför en begäran om yttrande över förslag till föreskrifter om andra behörighetsvillkor utöver de särskilda behörighetskrav som anges i Universitets- och högskolerådet föreskrifter (UHRFS 2019:1) om särskild behörighet.

De krav lärosätet kan föreskriva om innefattar krav på kunskaper från andra kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper, eller krav på andra villkor än kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper om de betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Innan högskolan meddelar föreskrifter **ska** Universitets- och högskolerådet (UHR) ges tillfälle att yttra sig över högskolans förslag.

Se mer under avsnittet om Rättslig reglering.

Undantag från behörighetskrav

Ett lärosäte kan besluta om undantag från ett eller flera behörighetskrav enligt 7 kap. 3 § högskoleförordningen (1993:100) om det finns särskilda skäl. Detta innebär att ett lärosäte kan besluta om en sänkning av kraven. Ett lärosäte ska enligt samma paragraf göra undantag från ett eller flera behörighetsvillkor om den sökande ändå har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. En sådan sänkning, eller undantag, kräver inte något yttrande från UHR.

Hur man begär ett yttrande

En begäran om yttrande görs via det webbformulär som finns på UHR:s webbplats; uhr.se. Via webbformuläret bifogas remissen samt eventuellt ytterligare dokument som bilagor.

Tidpunkt för ansökan

De behörighetskrav som lärosätena ställer ska vara kända för de sökande i god tid före första anmälningsdag för den utbildning begäran gäller. Lärosätet bör i planeringen av arbetet med en remiss ta hänsyn till myndighetens

handläggningstid. Normal handläggningstid är 6-8 veckor, men tiden till remissvar kan vara längre eller kortare beroende på underlagets kvalitet.

Myndigheten yttrar sig över det underlag som inkommer i samband med begäran. Kompletteringar av underlaget i remissen kommer i regel inte att efterfrågas, däremot kan eventuella förtydliganden av underlaget begäras in. Utifrån underlaget i remissen kommer UHR att tillstyrka, avstyrka eller på annat sätt kommentera hela eller delar av remissen.

Innehållet i en ansökan

Nedan listas vad som bör finnas med i en begäran om yttrande för att UHR ska kunna ta ställning till den:

Basuppgifter

- *Rektors underskrift.* Om uppgiften har delegerats till någon annan ska detta framgå.
- *Kontaktuppgifter* till kontaktpersonen för remissen.
- En *kortfattad beskrivning* av utbildningen samt utbildningsplan och/eller kursplan.
- *Utbildningens särskilda behörighet i sin helhet* måste framgå. Det bör framgå om förslaget gäller en behörighet utöver de som anges i UHR:s föreskrifter (UHRFS 2019:1) eller om den föreslagna behörigheten ska ersätta hela behörighetskravet.

Lärosätets motivering och beskrivning av behörighetskravet

Remissen bör inkludera en motivering till varför lärosätet vill använda de behörighetsvillkor som anges och varför de behörighetskrav som anges i UHR:s föreskrifter (UHRFS 2019:1) inte kan tillämpas eller inte är tillräckliga. Det bör framgå vad det är i utbildningen som kräver att de angivna kraven används och varför dessa kunskaper eller färdigheter inte kan förvärfvas under utbildningen. Detta bör kunna styrkas av innehållet i utbildnings- eller kursplan.

Det eller de behörighetsvillkor som lärosätet vill använda bör beskrivas utförligt. I beskrivningen bör framgå vilka kunskaper och/eller färdigheter som krävs samt hur dessa kunskaper och/eller färdigheter ska uppvisas och/eller mätas. Om behörighetsvillkoren exempelvis innefattar arbetslivserfarenhet eller yrkeserfarenhet bör både längden på den efterfrågade erfarenhet framgå och samt uppgift om vilken nödvändig kunskap den erfarenheten ger. Om behörighetsvillkoren innefattar någon form av kunskaps- eller färdighetsprov bör provet beskrivas både till innehåll och genomförande.

Utgångspunkter för Universitets- och högskolerådets bedömningar

Bestämmelser om särskild behörighet

Bestämmelser om behörighet finns i 7 kap. högskoleförordningen, 5 kap. förordningen för Sveriges lantbruksuniversitet samt i Universitets- och högskolerådets föreskrifter.

Av 7 kap. 8 § HF och kap. 5 2a § SLU framgår att de krav på särskild behörighet som ställs ska vara **helt nödvändiga** för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Av 7 kap. 11 § HF och 5 kap. 2 d § SLU anges att ett lärosäte, om det finns **särskilda skäl**, får meddela föreskrifter om andra krav.

Kraven får avse kunskaper från en eller flera **kurser från gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper** eller, andra villkor som **betingas av utbildningen** eller **är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för**.

Arbetslivs- och yrkeserfarenhet

Regeringen skriver i *Vägar till högskolan för kunskap och kvalitet* (prop. 2006/07:107) att kunskaper och erfarenheter som har förvärvats via till exempel arbetslivet kan ge en god grund för att tillgodogöra sig högre utbildning. När det gäller vilka typer av kunskaper och erfarenheter från arbetslivet som kan komma ifråga som behörighetskrav, framför regeringen följande: Arbetslivserfarenhet bör inte per automatik ge behörighet till högre utbildning. Arbetslivserfarenheten skall vara relevant för utbildningen. Detta avgörs genom individuell prövning av kompetensen från högskolans sida.

Antagningsprov som behörighetskrav

En del utbildningar vill tillämpa ett antagningsprov för bedömning av den särskilda behörigheten (behörighetskravet blir godkänt resultat på arbetsprov). Godkänt arbetsprov som krav för behörighet innebär att ett godkänt provresultat ska definiera den gräns som innebär att en sökande har tillräckliga kunskaper för att kunna tillgodogöra sig den aktuella utbildningen. Det är en viktig rättssäkerhetsfråga för de sökande att denna gräns formulerats innan antagningen startar så att bedömningen blir tydlig.

Rättssäkerhet och överklagan

Beslut om behörighet kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) enligt 12 kap. 2 § 5 högskoleförordningen. Det är därför viktigt att ett behörighetsvillkor är tydligt formulerat både för den sökande och för dem som ska göra en bedömning vid antagning.

Rättslig reglering

Nedan följer en kort sammanfattning om de bestämmelser gällande särskild behörighet till utbildning på grundnivå som vänder sig till nybörjare. För samtliga bestämmelser hänvisas till 7 kap. Högskoleförordningen (1993:100) och 5 kap. förordningen för Sveriges lantbruksuniversitet (1993:221).

Högskoleförordningen

8 § De krav på särskild behörighet som ställs ska vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse

1. kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper,
2. godkänt resultat på ett konstnärligt prov för en utbildning som leder till en konstnärlig examen,
3. lämplighet enligt vad som anges i 9 b §, och
4. andra villkor enligt vad som anges i 11 § första stycket 2.

Särskild behörighet har också den som genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

9 § Universitets- och högskolerådet får meddela föreskrifter om vilka krav på särskild behörighet enligt 8 § första stycket 1 som ska gälla för ett utbildningsprogram som vänder sig till nybörjare och som leder till en sådan yrkesexamen eller konstnärlig examen som anges i bilaga 2 till denna förordning.

10 § Högskolan får, i den utsträckning det ställs krav på särskild behörighet, meddela föreskrifter om vilka krav enligt 8 § första stycket 1 som ska gälla för andra utbildningar än de som avses i 9 §.

Universitets- och högskolerådet får meddela föreskrifter om vilka kurser i gymnasieskolan som krav enligt första stycket får avse.

11 § Om det finns särskilda skäl får en högskola, för tillträde till en viss utbildning, meddela föreskrifter om

1. krav på kunskaper från andra kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper än de som följer av 9 § eller 10 § andra stycket, eller
2. krav på andra villkor än kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper om de betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Innan högskolan meddelar föreskrifter enligt första stycket ska Universitets- och högskolerådet ges tillfälle att yttra sig över högskolans förslag.

Förordningen för Sveriges lantbruksuniversitet

2 a § De krav på särskild behörighet som ställs ska vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse

1. kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper, och
2. andra villkor enligt vad som anges i 2 d § första stycket 2.

Särskild behörighet har också den som genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller på grund av någon annan omständighet har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 b § Universitets- och högskolerådet får meddela föreskrifter om vilka krav på särskild behörighet enligt 2 a § första stycket 1 som ska gälla för ett utbildningsprogram som vänder sig till nybörjare och som leder till en sådan yrkesexamen som anges i bilagan till denna förordning.

2 c § Lantbruksuniversitetet får, i den utsträckning det ställs krav på särskild behörighet, meddela föreskrifter om vilka krav enligt 2 a § första stycket 1 som ska gälla för andra utbildningar än de som avses i 2 b §.

Universitets- och högskolerådet får meddela föreskrifter om vilka kurser i gymnasieskolan som krav enligt första stycket får avse.

2 d § Om det finns särskilda skäl, får Lantbruksuniversitetet, för tillträde till viss utbildning, meddela föreskrifter om

1. krav på kunskaper från andra kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper än de som följer av 2 b § eller 2 c § andra stycket, eller
2. krav på andra villkor än kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper om de betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Innan Lantbruksuniversitetet meddelar föreskrifter enligt första stycket ska Universitets- och högskolerådet ges tillfälle att yttra sig över universitetets förslag.